१३

माझा हिंदुस्थान !

पोवाडा

शाहीर [illegible]
([illegible])
१/१८, [illegible] चाळ,
[illegible], [illegible] (४००००४)

—: १ :—

इथं गंगा यमुना गोमती । सिंधु सरस्वती । गोदा कावेरी ।
तापी नर्मदा कृष्णा जलभार । नित्य पसरती भूमिवर फार ।
म्हणून हा हिंददेश मज प्यार ।। सह्याद्रि, विंध्य, हिमगिरी, ।
दिव्य निलगिरी । अतुल भूवरी, । सातपुडा, इथं शोभा करणार ।
लाखो वृक्षांना जन्म देणार । म्हणुन हा आर्यदेश मज प्यार ।।
जिथं निघे सोन्याचा धूर । नित्य घरोघर । मोत्याचा चूर ।
राजहंसाला जिथं मिळणार । खनिज संपत्ति जिथं अनिवार ।
तीच ही आर्यभूमि मज प्यार ।। शुक, मोर, साळुंकी, मैना ।
मारती ताना । पक्षिगण नाना । करती तरुवर गोड झंकार ।

दूत रामाचे करती हुंकार । म्हणुन हा आर्यदेश मज प्यार ॥ चाल ॥ कटाव ॥ किती फुलंझाडं सुरम्य फुलली । जाई जुईची लयलूट झाली । बकुल, शेवंती, चाफा, कर्दळी । निशिगंधानं कमाल केली ! ठाइ ठाइ गुलबक्षी फुलली । गुलाबानीं तर गर्दी केली । मोगऱ्यानीं फुलबाग फुलविली ! । सदाफुली तर सदाच फुलली । किती कमळांनीं तळीं खुलविलीं । पारिजातकें मनेंच हरलीं । ताडमाड वटवृक्ष पिंपळी । आंबा चिंच आणि साग पोफळी । देऊं कशी मी यादी सगळी ? ॥ चाल ॥ काशी, गया, प्रयाग, केदार, । द्वारका, अवन्तीपूर, ॥ जगन्नाथपुरी सुंदर, । नाशीक, त्र्यंबकेश्वर, ॥ वैराजक्षेत्र, करवीर, । महाबळेश्वर, डाकूर, ॥ गोकर्ण, हि रामेश्वर, । तीर्थे हीं पाप हरणार ॥ चाल ॥ रायगड सांगे किती गोष्टी माझ्या जीवाला ॥ राजगड, प्रतापगड, देत मला स्फूर्तीला ॥ तानाजी सिंहगडावर बोलवित मला ॥ मुरारबाजी पुरंदराला । बाजीप्रभु पन्हाळगडाला । संभाजी सिन्धुदुर्गाला । बहिरोजी बाळ जिंजीला । झांशीची राणी झांशीला । चिमणाजी वसईदुर्गाला ॥ चाल ॥ जें नसे पांच खंडांत । सप्त-लोकांत । असे तें येथ । देवांना हाच देश आधार । पुरुषरत्नांचं मोठं भांडार । म्हणुन हा हिंददेश मज प्यार ॥ १ ॥

—: २ :—

रावणानं धुमाकुळ केला । देश गांजला । धर्म ठार केला । केलं सुजनांना फार बेजार । रामानं इथं धरून अवतार । केला रावणाचा पार संहार । म्हणुन हा पुण्यदेश मज प्यार ॥ न्याय-नीति सारी संपली । स्वेच्छाचार बळी । धुमाकुळ घाली । कंसाचा जुलुम झाला अनिवार । कृष्णानं इथं धरून अवतार । कंसाला केलं ताडकन् ठार । म्हणुन ही पुण्यभूमि मज प्यार ॥ नळ, हरिश्चंद्र भूपाळ । राजा श्रियाळ । आणि युधिष्ठिर । यांनीं भूषविला देश हा फार । ध्वजा शीलाची फडके दारोदार । म्हणून ही हिंदभूमि मज प्यार ॥ दमयन्ती, सीता, पांचाली । तारा मंदोदरी । जिजाबाई भली । अहिल्या—रत्नं मोठीं पाणिदार । यांनीं नटविलं देशाला फार । म्हणुन ही आर्यभूमि मज प्यार ॥ प्रतापसिंह राणा, शिवाजी, । नेताजी गाजी, । राजा संभाजी, । मुरारबाजी, ताना, बाजी सरदार । होती सर्वांची प्यारी तलवार । म्हणुन ही हिंदभूमि मज प्यार ॥ चाल ॥ बाजीराव, शिंदे महादजी । भाऊसाहेब, विश्वास गाजी ॥ होळकर, शिंदे दत्ताजी । आणि त्यांत रंगोबापूजी ॥ चाल ॥ इथं सती लक्ष्मीबाईनं जीव अर्पिला ॥ इथं किती वीर अबलांनीं जोहार केला ॥ चाल ॥ विष्णुशास्त्री चिपळुणकर । लोकमान्य, आगरकर ॥ गोखले, रानडे, थोर ।

दादाभाई नौरोजी थोर। लाला लजपतराय नरवीर। दास चित्तरंजन थोर ।। मोतीलाल आणि जवाहीर। सुभाषचंद्र मोठे झुंजार ।। महात्माजी धीर गंभीर। झाले वंद्य आज जगभर ।। चाल ।। असे कैक जन्मले वीर। महारणधीर। पुरुष गंभीर;। यानीं देशाचा केला संसार। स्वार्थबुद्धिला मारुन ठार। म्हणुन हा आर्यदेश मज प्यार ।। २ ।।

—: ३ :—

किती धर्म जन्माला आले। कित्येक गेले। नामशेष झाले। एक पर हिंदुधर्म चिरकाल। इथं फोफावला देशभर फार। म्हणुन ही हिंदभूमि मज प्यार! ।। जंवा होतं जग लोळत। अंधकारांत। हिंदुस्थानांत। तंवा होता ज्ञानदीप तेजाळ। झाला होता अज्ञानाचा संहार। म्हणुन ही ज्ञानभूमि मज प्यार! ।। चार वेद आणि सहा शास्त्र। अस्त्र आणि शस्त्र। तसे महामंत्र। यांनीं इथं घेतला पूर्ण अवतार। केला पण विश्वावरती उपकार। म्हणुन ही वेदभूमि मज प्यार! ।। सत्य, दया, शांति, कौशल्य,। पुण्य, रणशौर्य,। शील, तप, धैर्य,। त्याग आणि नम्रभाव, चिरकाल। इथं वाढले जोरानं फार। म्हणुन ही तपोभूमि मज प्यार! ।। वाल्मीकि, व्यास भगवान्।

धौम्य धीमान्। दाल्भ्य तपोधन। वसिष्ठविश्वामित्रादि खास। इथं जन्मुनी केला त्यानीं वास। म्हणुन मज हिंदभूमिचा ध्यास ।। चाल ।। आतां सांगतों संत महंत शील–भांडार ।। ज्ञानदेव, एकनाथ, तुका, गोराकुंभार, ।। मिराबाई, नरसीमेहता, मुक्ता, कबीर, ।। रामदास, तुलसीदास, चोखामेळा, नरवर ।। स्वामी रामकृष्ण, रामतीर्थ झाले हो थोर ।। विवेकानंद आणि अरविंद घोष मुनिवर ।। कालिदास भासानीं नाट्यदेवी नटविली ।। कितिकांनीं हौसेनं काव्यदेवी सजविली ।। तिज अलंकारांनीं मम्मटानं फुलविली ।। चाल ।। सरस्वतीभक्त अगणित। भाषा नटवीत। काव्य फुलवीत। झाले प्रख्यात भूमिवर फार। इथं उघडलं ग्रंथभांडार। म्हणुन मज आर्यदेश हा प्यार ।। ३ ।।

—: ४ :—

जरी आज आली अवकळा। माझ्या देशाला। मान संपला। जरि मदमस्त हिणविती फार। जरी खदखदा हसती वाचाळ। तरी मज हिंददेश हा प्यार ।। चाल ।। जरि माझा देश कंगाल आज जाहला ।। जरि नाहीं सोन्याचा लेश आज राहिला ।। चाल ।। अपमानकर्दमीं जरी। गुंतला हरी,। भडकी जरी उरीं। जरी निराशेचा घोर अंधार। पसरला गर्द,

माझा हिंदुस्थान !

झालों बेजार । तरी मज हिंददेश हा प्यार ।। उन्मत्त लोकांनों ! जरा । विचार तुह्मीं करा । पूर्वकाळ स्मरा । गर्वानं होऊं नका बेताल । भरलेला पोहरा खालती जाणार । खालचाही खास वरती येणार ! ।। चाल ।। दिवसाच्या पाठीला रात्र नित्य लागली ।। भरतीच्या मागं ओहटी सदा राहिली ।। जुवानीच्या मागं ती जरा धावूं लागली ।। जन्माच्या मागं मृत्यूची दौड चालली ।। दहातोंड्या काळाच्या पोटीं गप्प जाहला । कंसाला काळानं टिचकीसरशीं उडवला ।। रोमराज्य गेलं विलयाला । नेपोलियन नाहिंसा झाला । चार्लसचा फन्ना उडवला । केसरचा ढंग उतरला । रशियाचा झार हबकला । काळानं किती जुल-म्यांचा नक्षा उतरवला ।। चाल ।। या नद्या जोंवरी मजला । सांगती पूर्व गोष्टीला ।। हे पर्वत गड हे सारे । वर्णिती परा-क्रम मजला ।। जोंवरि हीं पुण्यक्षेत्रें । पावित्र्य देत चित्ताला ।। चाल ।। जोंवरी ग्रंथ बिनमोल । दाखविती खड्डे खोल । तोलती मनाचा तोल । तोंवरी न चिंता मजला ।। जोंवरी कूस जननींची । देतसे जन्म वीराला ।। जोंवरी स्वाभिमानाची । तापवी ज्योत हृदयाला ।। जोंवरी पारतंत्र्यानें । न च विटाळलें चित्ताला ।। चाल ।। तोंवरी न चिंता मजला । जाईल दैन्य विलयाला । भाविकाळ उज्ज्वल झाला । विश्वास पांडुरंगाला । ४ ।

गणेशचतुर्थी, श. १८५५.